

Archieven van Liberale Huizen

Sébastien Baudart, Liberas/Liberaal Archief

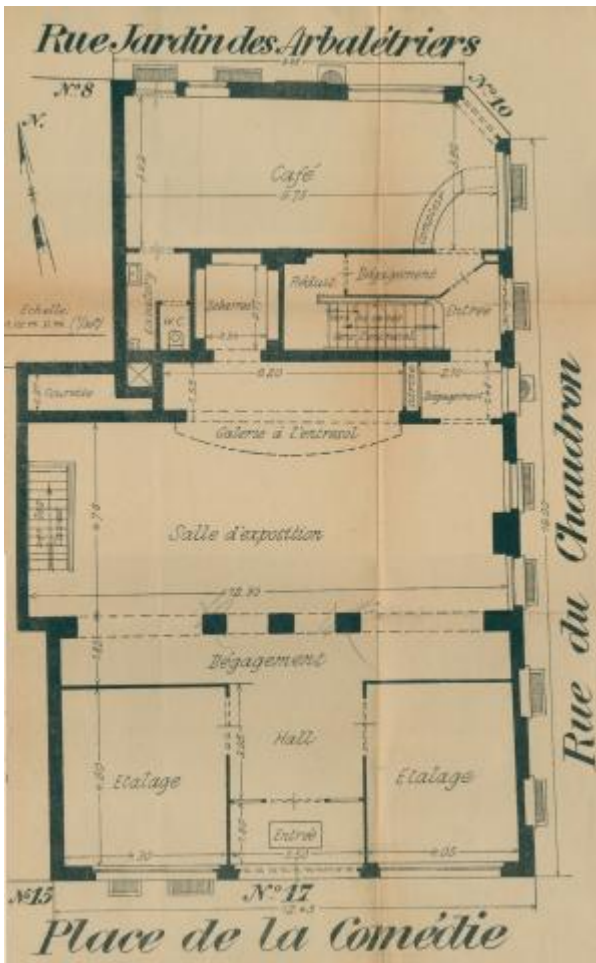
Vanaf het einde van de negentiende eeuw zag men in Vlaanderen en België, verspreid over het land, zogenaamde Liberale Huizen opduiken. Deze lokale organisaties beheerden één of meerdere gebouwen die onderdak boden aan en/of gebruikt werden door de plaatselijke liberale verenigingen. Meestal gebeurde dit onder de structuur van een Samenwerkende Maatschappij (SM)/Coöperatieve Vennootschap (CV), NV of vzw. Hoewel minder talrijk dan hun katholieke en socialistische tegenhangers (wat toegeschreven wordt aan het feit dat liberale verenigingen gemakkelijker terecht konden in de lokalen van liberale caféhouders en aan de weerstand van liberale burgers en middenstanders t.o.v. coöperaties¹, kan men toch van een uitgebreid netwerk spreken. Enkele van deze Liberale Huizen zijn nog steeds actief.

Foto van het Liberaal Huis in Tienen, s.d. (Fotocollectie Liberas/Liberaal Archief, foto 850066).

Liberas/Liberaal Archief bewaart heel wat archieven van dergelijke Liberale Huizen, waarvan dat van het Antwerpse Liberaal Huis het belangrijkste is. De Antwerpse Samenwerkende Vennootschap Het Liberaal Huis werd opgericht op 17 december 1948 met als doel ‘het aanwerven door aankoop, huur, overname of anders van één of meerdere goederen en/of roerende uitbatingen bestemd tot zetel of gebruik ten bate van de liberale partij van het arrondissement Antwerpen’. Vijftig leden-aandeelhouders investeerden daartoe 200 000 frank kapitaal in de nieuwe vereniging. Albert Lilar werd de eerste voorzitter. Hij zetelde van de oprichting in 1948 tot maart 1972. Al op 7 maart 1949 werd een handelspand aangekocht aan de Komedielaan dat voldoende ruimte bood om er een feestzaal, café, vergaderlokalen en secretariaten te vestigen. Op 5 november 1949 opende het liberale café Liberator de deuren, de andere partijlokalen werden op 27 november 1949 officieel geopend. Het archief (1948-1974, 5,25 m) bevat de statuten e.a. stukken m.b.t. de

oprichting, verslagen van vergaderingen van de beheerraad, uitgebreide dossiers van de algemene vergaderingen, briefwisseling, financiële stukken (boekhouding, beheer van de aandelen, belastingsadministratie, personeelsbeheer) en stukken m.b.t. de infrastructuur (aankoop en onderhoud van het gebouw, verhuur van zalen, beheer van de cafés L’Escale en Liberator).

Plattegrond van het Liberaal Huis in Antwerpen in de toestand waarin het werd aangekocht, [1948] (Liberas/Liberaal Archief, Archief Het Liberaal Huis (Antwerpen) (archief 1201), nr. 5.1.2.).

De Société Coopérative L’Harmonie in Ronse werd opgericht in 1908. Op 30 en 31 juli 1911 werd een nieuwbouw ingehuldigd die onderdak bood aan de liberale verenigingen. Het archief (1908-1988, 1,88 m) bevat naast statuten en verslagen van vergaderingen, bijna hoofdzakelijk financiële stukken m.b.t. de uitbating van de lokalen en de liquidatie van de coöperatie (1977-1988). Daarnaast zijn ook enkele plannen van het lokaal en een reeks contracten met de uitbaters bewaard.

Titelpagina en brief m.b.t. de oprichting uit het eerste verslagboek van de Société Coopérative L'Harmonie uit Ronse, 1908 [overgeschreven in 1940] (Liberas/Liberaal Archief, Archief L'Harmonie (Ronse) (archieff 253), nr. 2.1.1.).

Het Liberaal Huis van Lokeren (SM/CV) werd op 3 juli 1932 ingehuldigd na grondige verbouwing van het café De Nieuwe Hert. De opening werd opgeluisterd met grootse feesten waaraan alle liberale verenigingen van Lokeren deelnamen. Het archief (1936-2006, 3,13 m) bestaat o.a. uit verslagen van vergaderingen, briefwisseling en financiële stukken.

Blanco aandeelbewijs van het Liberaal Huis van Lokeren, met op de volgende pagina's de statuten van de vereniging, s.d. (Liberas/Liberaal Archief, Archief Liberaal Huis (Lokeren) (archieff 768), nr. 3.1.).

Andere op Liberas/Liberaal Archief bewaarde archieven zijn o.a. deze van het Liberaal Huis in Deinze, Ons Huis in Veurne, La Maison Libérale in Brussel, Ons Huis in Avelgem, het Liberaal Huis in Kapellen, de Cercle Libéral Yprois in Ieper, het Liberaal Huis in Tienen en het Liberaal Huis in Mechelen. Het archiefmateriaal is meestal gelijkaardig aan dat van de hierboven beschreven organisaties. Meer info en inventarissen zijn te vinden via de [website van Liberas/Liberaal Archief](#).

Opeisingsbiljetten afgeleverd door het gemeentebestuur van Ieper voor gebruik van zaal

Concordia voor het onderbrengen van 'uitwijkelingen' en voor het uitlenen van stoelen uit de zaal aan de Duitse Wehrmacht, 13.5.1940 & 22.11.1941 (Liberas/Liberaal Archief, Archief Cercle Libéral Yprois (archieff 697), nr. 4.2.).

- Sébastien Baudart

Webreferenties

1. website van Liberass/Liberaal Archief: <https://www.liberas.eu>

Referenties

1. Stallaerts, Rik en Schokkaert, Luc, *Onder dak. Een eeuw volks- en gildehuizen* (Gent/Leuven: Provinciebestuur Oost-Vlaanderen/AMSAB/KADOC, 1987) p. 14.